

RUSKÉ STYKY KARLA KADLECE

(O jeho vztazích k ruské vědě)

L. P. Laptěva

(Moskva)

V prosinci 1968 uplynulo 40 let od úmrtí jednoho z nejvýznamnějších historiků slovanského práva, profesora pražské university Karla Kadlece. Práce K. Kadlece z historie slovanského práva byly v Rusku široce známy a ruskými vědci byly vysoce hodnoceny. K. Kadlec zase projevoval trvalý zájem o práce ruských právních historiků a byl s nimi ve velmi úzkém spojení. K. Kadlec znal výborně ruský jazyk. Četl literaturu v ruském originále, nadto však také psal rusky a to téměř bezchyby. Spolupráce K. Kadlece s ruskou právněhistorickou vědou spočívala v celé řadě skutečností. Jeho práce se překládaly do ruštiny, on sám pravidelně žádal své ruské kolegy o zasílání speciální ruské - a dokonce i neruské - literatury, posílal jim své práce a jiné materiály, radil se s ruskými učiteli o různých vědeckých problémech principiálního významu, publikoval v ruské literatuře svá vyjádření a recenze na práce ruských kolegů, a také celkově hodnotil jejich vědeckou a literární činnost, např. ve formě nekrologů.

Jeho vztahy k některým ruským vědcům přerostly z pouhých akademických vztahů ve vztahy přátelské, o čemž svědčí jeho dlouholetá korespondence s nimi.

Práce K. Kadlece, jmenovitě jeho disertace "Rodinný nedíl čili zádruga v právu slovanském" (1898), a také články "Slovo o zádruze" (1901) a "Rodinný nedíl ve světle dat srovnávacích dějin právních" (1901), které byly mistrovsky přeloženy profesorem G.A. Iljinským, byly pod souhrnným názvem "Semejnaja obščina ili zažruga v slavjanskom prave" zařazeny do přílohy k publikaci "Izvestija Sankt-Peterburgskogo Slavjanskogo Blagotvoritělnogo Obščestva" (1902-1903). V roce 1904 vyšel v ruštině v "Sbornike statěj po istorii prava", věnovaném profesorovi M.V. Vladimírskému - Bušanovovi (Kijev), článek K. Kadlece "O trudovyh asociacijach u slavjan". V tomto článku jsou vysloveny některé myšlenky zásadního významu, které vyjadřují celkový názor autora na řadu podstatných otázek slovanského práva, např. teze, že ".... právní instituty, s nimiž se ještě nyní setkáváme u slovanských národů, ... nevznikly u jednotlivých národů samostatně, ale mají svůj počátek v době, kdy se Slované ještě nerozdělili". Na tomto základě dospěl K. Kadlec k závěru o existenci "společného staroslovanského právního zříze-

ní". V témže článku staví proti sobě římské právo, "založené na principu individualismu", a právo ostatních národů světa, které "zplodilo princip kolektivismu". Dále je v článku ukázáno, že postupně "princip rodinně - občinný ztrácí půdu již ve starém slovanském právu a ustupuje individualismu"¹⁾. Poslední poznámka svědčí o tom, že K. Kadlec uznával platnost obecných zákonitostí vývoje právních institucí různých národů. To byl nepochybně krok vpřed ve srovnání s koncepcemi převládajícími ještě ve druhé polovině XIX. století, které vycházely ze specifčnosti "slovanského živlu", jeho "svéráznosti" a existence principiálních bariér mezi Slovany a Západem, zejména Římem. V této souvislosti lze poukázat na to, že K. Kadlec se v daném případě opíral o N. I. Zibera, jednoho z prvních propagátorů marxismu v Rusku, jehož dílo "Očerki pervobytnoj ekonomičeskoj kultury" (Moskva 1883) označil K. Kadlec za "vynikající".²⁾

Článek svědčí také o tom, že K. Kadlec výborně znal práce mnoha ruských vědců, jako V.I. Sergejeviče (1832-1910), M.F. Vladimírského-Budanova (1838-1916), M.K. Ljubbovského (1860-1936), F.I. Leontoviče (1833-1911), F.A. Ščerbinové (1847-1936), E.I. Jakuškina (1826-1905) a jiných.

Ze jmenovaných vědců zastával V.I. Sergejevič koncepci protikladnou té, kterou hájil K. Kadlec. Ten také nejednou rozvíjel své názory na práce V.I. Sergejeviče ve svém díle a v dopisech.³⁾

V roce 1908 byl v "Sbornike statěj posvjaščennom V.I. Lamanskomu", časť 2, SPb., 1908, v českém jazyce opublikován článek K. Kadlece "O katedrách historie slovanských práv".

Tento článek ukazuje nejen obrovskou erudici autora, ale též jeho nesmírný entuziasmus při propagandě nezbytnosti studia historie slovanského práva a také aktivní úsilí K. Kadlece o organizování takového studia na universitách řady zemí, zejména v Rusku. Je charakteristické, že při výčtu učenců, kteří se zabývali nebo zabývají srovnávací právní historií, uvádí K. Kadlec B. Engelse, K. Kautského a také M.M. Kovalského a I.V. Lučického.⁴⁾

V letech 1908 - 1912 spolupracoval K. Kadlec na publikaci "Juridičeskaja bibliografija", kterou vydávalo Děmidovské právnícké lyceum v Jaroslavi. Zde publikoval bibliografii historie českého práva.

Z recenzí na práce ruských vědců je možno připomenout - kromě už

1) Sbornik statěj po istorii prava, posvjaščennyj M.F. Vladimírskomu-Budanovu jeho učeníkami i počitateljami, Kijev, 1904, str.125-127, 135-136, 141.

2) Tamtéž, str.126.

3) Viz např. ČMKČ, d.LXVIII, č.3; d.LXXII, č.4.

4) Uvedený Sborník vydaný na počest V.I. Lamanského, str.863.

uvedených - posudky na knihu M. Djakonova (1855-1919) "Očerki iz istorii selskogo naselenija v ruskom gosudarstve XVI - XVII v.v.", SPb., 1898,⁵⁾ tři recenze na studie z historie Čech prof. A.N. Jasinského⁶⁾, a také posudek na knihu M. Gruševského "Illustrirovannaja istoria Ukrajin".⁷⁾

Do Almanachu české Akademie napsal K. Kadlec dva nekrology na ruské vědce - V.I. Sergejeviče⁸⁾ a F.F. Zigela.⁹⁾

V roce 1925 byl K. Kadlec zvolen členem korespondentem Ruské Akademie věd a v témže roce byl pozván na jubilejní oslavy 200 let od jejího založení.

Ruská Akademie věd nejednou ocenila veliké zásluhy K. Kadlece jakožto historika slovanického práva. Tak v "Zapiske ob učených trudach K. Ja. Kadleca"¹⁰⁾ se ukazovalo, že je vynikajícím znalcem historie práva slovanických národů, že "s velkým úspěchem pracoval na objasnění zajímavé a důležité otázky o slovanické zádruze a to s využitím velkého množství právních památek i obyčejového práva", že "přesvědčivě vyvrátil" názory Jana Peiskera a projevil ve zkoumané otázce značnou erudici, ukázal znalost rozsáhlé literatury a dospěl v konečné fázi k závěru, že "zádruha byla univerzálním právním institutem, který byl znám mnohým národům světa, byl u všech v podstatě stejný a lišil se jen v detailech". Dále se ve Zprávě vypočítávají všechny základní práce K. Kadlece, včetně vydávání důležitých právněhistorických pramenů, a v závěru se konstatuje, že "jeho volbou za člena korespondenta Ruské Akademie věd bude prokázána vhodná pocta jednomu z nejvýznamnějších znalců práva slovanických národů". Zpráva je psána rukou známého ruského historika - slavisty P.A. Lavrova a kromě něho podepsána též akademiky V. Istrinem, E. Karským, N. Nikolským.

P.A. Lavrov uctil památku K. Kadlece také nekrologem, který přednesl na zasedání Oddělení humanitních věd Ruské Akademie 6.března 1929 (text byl publikován v Izvěstijích tohoto Oddělení, 1929, č.4, str.245-248). Kromě toho, co už bylo řečeno 4 roky před tím v uvedené Zprávě, upozornil P.A. Lavrov na to, že K.Kadlec ovládal všechny slovanické jazyky, podtrhl význam jeho dizertace o zádruze, "... mnohostrannost

5) ČMKČ, d.LXXIII, č.4.

6) ČČM, dd.LXIX, LXXV, LXXVI.

7) ČMKČ, LXXXVI, č.1.

8) AČA, d.XXII (1912).

9) AČA, d.XXXI-XXXII (1922).

10) Archiv Akademie věd v Leningradě (dále-AANL), f.9., op.1, č.1139.

jeho znalostí". Jeho přispívání do ruských publikací, klasifikoval práce K. Kadlece z hlediska jejich tematiky, vysoce ocenil jeho činnost jakožto univerzitního profesora. Kadlecovu práci "Istorija publičnogo prava v Sredněj Evropě", charakterizoval P.A. Lavrov jako práci vyznačující se širokým obzorem a překvapující svojí zralostí. P.A. Lavrov vzpomněl také, že vynikající francouzský slavista prof. Mazon dal to "nejlepší vysvědčení" Kadlecově práci o historii slovanského práva, jejíž vydání ve francouzštině bylo tehdy připravováno. V závěru P.A. Lavrov konstatoval, že "Češi a Slované utrpěli smrtí K. Kadlece velikou ztrátu. Bylo možno od něj očekávat ještě mnoho významných děl. Těšil se zasloužené popularitě a byl poctěn volbou za člena téměř všech slovanských akademií, a rovněž rumunské akademie".

V "Trudach Instituta Slavjanoveděnijsa Akademii Nauk SSR", t.l., Leningrad 1932, str. 411 - 412, byl otištěn ještě jeden nekrolog. Ten však ve srovnání s předcházejícími ruskými pracemi o K. Kadlecovi neobsahuje žádné nové údaje.

K. Kadlec si dopisoval s řadou ruských vědců. Je samozřejmé, že to byli především právní historici a historici vůbec. Z nich je možno uvést Lvovského vědce a spisovatele A. S. Petruševiče (1821 - 1913), známého právního historika, profesora Varšavské university F.F. Zigela (1845-1921), profesora téže university A.L. Pogođina (1872-1947), významného ruského vědce I.V. Lučického (1845-1918), známého právního historika, kijevského (později ljubljanského) profesora M.N. Jasinského (nar. 1862), a rovněž profesora Děmidovského Právníckého lycea v Jaroslavlí, později profesora Bělehradské university F.V. Taranovského (1876-1936). Byli mezi nimi dále profesor Novorossijské university v Oděse A.V. Florovskij (1884-1968), profesor Varšavské university A. V. Francev (1867-1942), vynikající ruský filolog A.A. Šachmatov (1864-1920), známý ruský byzantolog F.I. Uspenskij (1845-1928), jeden z největších ruských historiků konce XIX. začátku XX. století N.I. Karejev (1850-1931) a mnozí další.

Nejzajímavější se nám zdá být korespondence mezi K. Kadlecem na jedné straně a I.V. Lučickým, F.F. Zigelem, M.I. Jasinským, F.V. Taranovským na straně druhé¹¹⁾. Proto budeme mluvit o stycích K. Kadlece především s těmito vědci.

11) Ivan Vasiljevič Lučický - od r. 1870 soukromý docent Kijevské university, od r. 1871 magistr obecné historie, od r. 1877 doktor obecné historie a profesor, který se zabýval především problematikou dějin západoevropských zemí, ale také Ruska. Jeho základní práce: Feodal'naja aristokratija i kal'vinisty vo Francii (1871) a Katoličeskaja liga i kal'vinisty vo Francii (1877). Dále Sbornik materialov dlja istorii obščiny i obščestvennych zemel v Levoberežnoj Ukrajině XVIII.v., Sjabry i sjabrennoje zemlevladienje v Malorossiji (1899), Krestjaně i krestjanskaja reforma v Vostočnoj Avstrii (1901). Podrobné biografické údaje o něm jsou k dispozici v Kijevském městském archivu (KGA), f.16, op.465, j.chr. 4759, ll.183-193, odkud jsme čerpali i my.

Již 12. listopadu 1900 psal K. Kadlec, který byl tehdy soukromým docentem historie slovanských práv na Karlově universitě, I.V. Lučickému, že sdílí jeho stanovisko ("postavil jsem se na Vaši stranu") v otázce rodinné občiny u kozáků, a dodává, že využil článek I.V. Lučického o pozemkové držbě. O podstatě své polemiky s Peiskerem K. Kadlec sděluje: "Napsal jsem knihu o rodinné občině (velkorodině) u Slovanů pod názvem "Rodinný nedíl čili zádruha v právu slovanském". Po ní vyšla kniha pana Peiskera "Slovo o zádruze". Autor v ní tvrdí, že rodinná občina je zřízení, které vzniklo u Slovanů pod cizím vlivem, zejména pod vlivem byzantské finanční soustavy. Já naopak společně se všemi vědci tvrdím, že zádruha není jevem pouze slovanským, nýbrž vůbec celosvětovým, i když ve své knize píše pouze o zádruze (rodinné občině) u Slovanů."¹²⁾

Také v dopisech F.F. Zigelovi je možno najít jednotlivé pasáže, svědčící o vědeckých názorech K. Kadlece. 10.1.1910 např. psal: "přiznávám existenci velmožské vrstvy u pohanských Slovanů". Tento výrok souvisí s Kadlecovým sdělením, že dokončil "článek o politickém zřízení Slovanů, zejména západních, do X. století" a že "článek bude otištěn v historické encyklopedii, kterou připravuje Krakovská akademie".¹³⁾

Podle našeho názoru je tato informace zaslaná jednomu z největších ruských právních historiků přes svou lakoničnost z vědeckého hlediska velmi zajímavá. To souvisí s tím, že mezi ruskými vědci, včetně těch, kteří se zabývali historií neruských Slovanů, panovalo již dlou-

F.F. Z i g e l - největší ruský historik slovanského práva. Jeho základní práce: Periodizacija slavjanskogo prava (1905), Istoričeskij očerk zemskogo samoupravlenija v Čechii i Polše (1883). Seznam jeho prací a přehled jeho vědecké činnosti je v knize: Novyj sbornik statěj po slavjanoveděniu, 1905, str. V-VI, a rovněž v Izvěstijach Severo-Kavkazskogo Universitěta, sv.8, Rostov na Donu, 1926, str.3-6.

M.N. J a s i n s k i j - od r.1888 kandidát právních věd, od r.1891 magistr trestního práva, od r.1893 soukromý docent, v období 1912-1917 prorektor Kijevské univerzity, od r.1918 zasloužený profesor, v r.1918 emigroval z Ruska do Jugoslávie, kde působil v Ljubljani jako profesor. Jeho základní práce: Ustavnyje gramoty litovsko-russkogo gosudarstva (1889), K istoriji krestjanskich dviženij v Rossii (1890), Lekcii po vněšnej istorii russkogo prava (1898), Glavnyj litovskij tribunal, jego proischoždenije, organizacija i kompetencija (1901), Zakupy Russkoj Pravdy i pamjatnikov zapadno-russkogo prava (1904). Biografické údaje o M.N. Jasinském je možno čerpat v KGA, f.16, op.465, t.P., jed.chr. 4835, ll.1-19, odkud je přebíráme i my.

Fedor Vasiljevič T a r a n o v s k i j - v r.1906 profesor encyklopedie práva v Děmidovském právníckém lyceu v městě Jaroslavl, od března do prosince 1917 profesor Petrohradské university na katedře dějin ruského práva. Emigroval z Ruska do Jugoslávie v r.1919 a obdržel katedru dějin slovanského práva na universitě v Bělehradě. Zabýval se obecnými otázkami dějin práva a také městským právem Ruska a Západní Evropy. Jeho základní práce: Obzor pamjatnikov Magdeburskogo prava zapadno-russkich gorodov Litovskoj epochi, Varšava, 1897; Dogmatika položitělnogo gosudarstvennogo prava pri starom poriadke, Jurjev, 1911 a jiné.

¹²⁾ Státní veřejná knihovna Akademie věd USSR (Kijev), oddělení rukopisů (dále - GPB AN USSR), sign.Š.14.911.

¹³⁾ Státní Leninova knihovna SSSR, oddělení rukopisů (dále - OR GBL), f.44, "Varšavskij universitět", "Zigel".

hou dobu přesvědčení o zásadní protikladnosti slovanského a západního světa, včetně názoru, jako by vrstva velmožů, aristokracie, byla vlastní především "latinství" a "germánství", zatím co Slovanům je "odjakživa vrozena" demokracie. Na začátku XX. století bylo ovšem mezi ruskými vědci již mnoho přívrženců té koncepce, které zkoumá historii rozvoje různých národností z hlediska obecných zákonitostí, vztahujících se na různé národy a rasy. K. Kadlec svým dopisem opět potvrzuje, že stál na straně této pokrokové teorie. Přitom uvedený názor vyslovil K. Kadlec jako odpověď na přímou otázku F.F. Zigela, který mu nedlouho před tím - 10. ledna 1910 - napsal toto: "Bylo by pro mne neobyčejně zajímavé seznat Vaše názory na tuto otázku. (Hovoří se o nejstarším slovanském zřízení - L.L.) Já sám se liším od jiných slovanských autorů tím, že ... uznávám existenci vrstvy velmožů u pohanských Slovanů, i když v slovanských památkách o tom je málo dokladů a v počátečním období slovanských států předpokládám u Slovanů silný rozvoj samosprávy."¹⁴⁾ Ze zachovaných dopisů F.F. Zigela a K. Kadlece je vidět, že výměna názorů na existenci velmožů u pohanských Slovanů byla pokračováním jejich korespondence, týkající se obecnějších otázek slovanské historie. Je to zvláště zřetelné v dopise F.F. Zigela K. Kadlecovi z 21. 7. 1909, v němž ruský vědec sděluje, že "není příliš spokojen s posledními právněhistorickými publikacemi západoevropskými", neboť v nich nachází "a to zejména v německých, příliš mnoho popisných prvků". Pro světový názor F. Zigela a nepřímo i K. Kadlece je obzvláště charakteristický následující výrok: "nad příčinami změn se vůbec nezamýšlejí a zákonitost historických jevů snad dokonce přímo odmítají. To má svůj původ v neznalosti světové sociologické literatury. Přál bych si vychovat z mých žáků opravdové historiky práva, společnosti a státu, kteří by usilovali o odhalení zákonů společné existence a posloupnosti v kaleidoskopu historických jevů. Bylo by zajímavé dovědět se, co o tom všem soudíte, neboť Vašeho mínění si mimořádně vážím."¹⁵⁾ Zdá se nám, že v takovémto tónu je možno psát pouze stejně smýšlejícímu člověku. Odpověď K. Kadlece se nezachovala, ale soudíme-li podle jeho prací, měl by s pisatelem solidarizovat.

Mnoho místa je posuzování vědecké problematiky věnováno rovněž v korespondenci K. Kadlece s M.N. Jasinským. Již 31. 3. 1904 psal M.N. Jasinský K. Kadlecovi o své práci, pojednávající o otázkách zákupů v Ruské Pravdě a v památkách západoruského práva. M.N. Jasinský ukazuje, že tuto otázku podrobil novému zkoumání a zcela se rozešel s "tím výkladem systému zákupnictví, který předložil prof. Sergějevič v prv-

¹⁴⁾ Literární archiv v Pasátníku národního písemnictví (dále - LAPNP), I CH 123 100/47.

¹⁵⁾ Tamtéž.

ním svazku svých "Russkich juridičeskich drevnostěj".¹⁶⁾ I v této otázce byly názory M.N. Jasinského a K. Kadlece totožné.

Zvlášť zajímavý je dopis M.N. Jasinského K.Kadlecovi ze 4.11.1920 a odpověď K.Kadlece 15.11. téhož roku. V těchto dopisech jsou vyjádřeny názory obou vědců na periodizaci historie slovanického práva a rovněž na organizaci výuky tohoto předmětu.

Když v době své emigrace v Jugoslávii připravoval M.N. Jasinský svůj univerzitní kurs, poprosil v obsáhlém dopise K.Kadlece, aby mu pomohl ... svými radami a stručně vyložil své povolané názory na následující ... otázky ...:

1. Jaký má být rozsah mého kruhu dějin srbského a chorvatského práva; jinými slovy co má, alespoň pro počátek, tvořit chronologický mezník, ... jímž zakončím kurs dějin práva Srbů a Chorvatů; konkrétně - zda je možné ukončit dějiny práva Srbů XV. stoletím, a Chorvatů - první čtvrtinou XVI. století (1526); (M.N. Jasinský měl na mysli první rok výuky - L.L.);

2. Jaká má být periodizace dějin práva Srbů a Chorvatů - na kolik období a konkrétně na která se mají jedny i druhé dějiny dělit;

3. Bylo mi uloženo vyložit dějiny práva jižních slovanických národů, zřejmě tudíž nejen dějiny Srbů a Chorvatů, ale i Bulharů. Domnívám se však, že je možné dějiny bulharského práva zatím do mého kursu nezařazovat;

4. Kolik hodin týdně se má určit na přednášky, aby bylo možno vyložit dějiny práva Srbů a Chorvatů (viz níže) během jednoho roku;

5. Můj předběžný plán vypadá takto: začal bych obecným úvodem do dějin práva slovanických národů, poté bych přešel k dějinám práva Srbů a Chorvatů odděleně; každým z nich by předcházely dějiny pramenů a právních památek (i když jak se zdá, by bylo možné výklad pramenů a právních památek provést v některých případech společně nebo najednou pro Srby a severní a jižní Chorvaty, aby se zabránilo opakování). V dějinách práva (tzv. vnitřních) bych se chtěl pro první dobu omezit na dějiny státního práva a - jestliže to dovolí čas a mé osobní úspěchy ve studiu - na dějiny trestního a občanského práva. Možná, že souběžně s historickými přednáškami bych zorganizoval i praktická cvičení, která by spočívala v čtení a výkladu právních památek, počínaje zákoníkem Štefana Dušana."¹⁷⁾

Citovaný dopis svědčí o tom, jak velké autoritě se těšil K. Kadlec mezi specialisty svého oboru. Nakolik byly oprávněné naděje vlože-

16) LAPNP, I CH 117 100/47.

17) Tamtéž.

né M.N. Jasinským do pomoci se strany K. Kadlece, o tom svědčí podrobná písemná odpověď, v níž konkrétně čteme:

"Co se týče Vašeho nového předmětu plně s Vámi souhlasím v tom, že z přednášek o dějinách jiho-slovanského práva je možné, alespoň pro počátek, vypustit část týkající se práva Bulharů, které nejenže dosud není zpracováno (Bobčevova kniha je pouhou komplikací), ale vůbec netvoří ucelenou soustavu, jelikož nemá dostatek pramenů. Plně schvaluji Vaši myšlenku vykládat prameny chorvatského i srbského práva najednou a sám použiji stejné metody, protože prameny obsahují nejen veřejné, ale i občanské a trestní právo a soudní proces. Dějiny veřejného práva je sice třeba vykládat odděleně, podle národů, ale občanské a trestní právo chorvatského i srbského národa považuji za možné vykládat najednou (stejně jako dějiny práva soudního). Proto se domnívám, že i dějiny pramenů práva obou národů můžete zpracovat najednou. Je jasné, že chronologické hranice Vašeho kursu státního (podtrženo K.Kadlecem - L. L.) práva Chorvatů a Srbů nebudou totožné. U Chorvatů ...existuje větší počet vývojových období státního práva než u Srbů. 1. Období do r. 1102, 2. ... do doby vymření Arpádovců, 3. do r. 1526, 4. do r. 1848. U Srbů Vám pro rozdělení materiálů na epochy poslouží článek H.Jirečka v Ottově slovníku naučném ... Můžete rozlišovat epochu před založením srbského státu v Rašce (do poloviny 12. století) a epochu rašskou, kdy místo několika malých srbských států vzniká veliký stát, který po uplynutí jednoho století (od r. 1280) hraje na Balkánském poloostrově významnou úlohu. XIII. - XV. století budou u Vás tvořit hlavní část kursu dějin státního práva Srbska.

Dějiny státního práva Chorvatů můžeme zatím ukončit r.1526.

Jestliže začnete obecným úvodem do dějin práva slovanských národů, pak přejdete k společnému výkladu materiálu o pramenech jiho-slovanského práva, a poté vyložíte odděleně státní právo Chorvatů (do r. 1526) a Srbů do r.1459((a kromě toho - státní právo Srbů), pak myslím, že budou pro celý kurs stačit čtyři hodiny týdně (po celý rok). O dějinách občanského, trestního a soudního práva, nemusíte přednášet již v prvním roce; tento kurs můžete odložit na budoucí rok."¹⁸⁾

Uvedený dopis K. Kadlece (není nezajímavé, že všechny jeho dopisy ruským vědcům jsou psány rusky), souvisí do určité míry s jeho výše zmíněným článkem "O katedrách historie slovanských práv" a svědčí nejen o značné jeho erudici v oblasti slovanského práva, ale i o jeho úsilí, co nejracionálněji organizovat široké studium dějin slovanského práva. Kromě toho je z korespondence možné učinit si obraz o vztahu K. Kadlece k některým právněhistorickým pracem, např.ke knize Bobčevově.

18) Tamtéž.

Ze zachovaných dokumentů je možno dovědět se některé podrobnosti o zamýšlené a v praxi též uskutečněné spolupráci K. Kadlece a ruskými vědci a vydavateli vědecké literatury. Tak v r. 1897 - 1898 poslal haličsko-ruský spisovatel a vědec A.S. Petruševič - po poměrně obsáhlé a dlouhodobé korespondenci - prostřednictvím K. Kadlece (v té době sekretáře Národního divadla), jak se zdá nikoliv nezajímavý rukopis jako dar Knihovně Národního musea s přáním, aby tento rukopis byl publikován. A.S. Petruševič píše zejména toto: "zmínil jsem se Vám o dobře zachovaném rukopise napsaném švabachem, se záhlavím: "Wlaši w Kragi Pferowském, gegich poswatne hory, obyčegowe a narodní pisne... od Josefa Herm. Gallaše skladatele Může Morafské". Dále pak A. S. Petruševič podrobně popisuje rukopis podle jeho jednotlivých kapitol a uvádí, že obsahuje 228 stran formát A4. Jak vyplývá z téhož dopisu, dostával A.S. Petruševič od K. Kadlece vědeckou literaturu včetně separátů prací mladého českého vědce.¹⁹⁾

Výše již bylo uvedeno, že K. Kadlec spolupracoval na publikaci "Juridičeskaja bibliografija", kterou vydávalo "Děmidovské právnícké lyceum v Jaroslavlí. Tato spolupráce započala po 1. březnu 1908, kdy redaktor zmíněné publikace F.V. Taranovskij poslal K. Kadlecovi oficiální dopis, v němž mu navrhl, aby se účastnil na práci časopisu. "Hluboce vážený kolego - psal F.V. Taranovskij - redakční výbor "Juridičeskaj bibliografii" si klade za čest odevzdat Vám prvé tři výtisky svého díla a co nejpokorněji Vás prosí, abyste se na něm účastnil jako spolupracovník. Na Vaši spolupráci obzvláště spoléháme. Vyslovíte-li k tomu svůj souhlas, založíme v naší publikaci zvláštní rubriku Slavica, která by obsahovala bibliografii vědeckých prací o slovanckém právu. Co nejpokorněji Vás prosíme, o zasílání recenzí z českého a jihoslovanckého práva.... Tiskneme nevelké recenze: maximální rozsah - 4 sloupce (columnae) našeho formátu ... Považují za zbytečné zmiňovat se zvláště o tom, jaký obrovský význam by pro ruské právní vědce měla námi projektovaná rubrika Slavica. Doufáme, že u vědomí tohoto významu neodřeknete nám svou součinnost při vytvoření této rubriky". S otevřením rubriky Slavica se počítalo od pátého čísla časopisu.²⁰⁾

Je také známo, že K. Kadlec byl požádán o spolupráci ještě s jedním ruským slovanckým periodikem. Tuto žádost mu zaslal Vasilij Michajlovič Kaškarov, který se stýkal s K. Kadlecem již v posledních letech XIX. století, kdy působil jako "ředitel Kalužské vědecké archivní komise". Po pozdějším přesídlení do Moskvy, kde se zabýval literární a vědeckou činností, pracoval v r. 1912 V.M. Kaškarov v Moskevském sdru-

19) LAPNP, I CH 120 113/47. Dopisy A.S. Petruševiče zaslané K. Kadlecovi 29.12.1897, 26.11.1898 aj.

20) LAPNP, I CH 122 113/47.

žení "Slavjanskaja kultura". Zde měl na starosti organizaci a redigování časopisu tohoto sdružení, který nesl stejný název: "Slovjanskaja kultura". Časopis se podle závěru vydavatelů měl svým charakterem "stát jakýmsi pokračovatelem ""Slavjanskogo obozrenija"", který vycházel koncem XIX. století. 24.2.1912 psal V.M. Kaškarov K.Kadlecovi, že ""Slavjanskaja kultura"" je svým charakterem akademický časopis - podobný typ jako český ""Slovanský přehled"" (Sic! - L.L.), v němž jsem si nedávno s velkým potěšením přečetl Váš článek "Osvobození selského lidu na Rusi". V.M. Kaškarov dále sděloval, že "členy sdružení jsou akademici Korš, Šachmatov, Lepp - Danilevskij, Vernadskij aj., prof. Miljukov, Kisevetter, Kotljarevskij, Novgorodcev, Brandt, Ščepkina, Pogodin, mnozí soukromí docenti a takoví význační veřejní činitelé, jako Chomjakov, (bývalý předseda Státní dumy), Maklakov atd. ...". Samotný soupis těchto jmen ukazuje, jak vysoká byla autorita K.Kadlece v Ruské vzdělané společnosti. Zvali ho, aby se připojil k těm, kdo představovali výkvět ruské vědy. V následujících řádcích V.M. Kaškarov dodává: "účast Čechů je nezbytná. Ruská společnost musí být o kulturním a politickém životě zahraničních Slovanů dokonale informována. Čas od času je třeba objasnit i vnitřní záležitosti Čech (zde se tím rozumí kulturní a politický boj s Němci) rozvoj české literatury a vědy... Mohl byste v rámci Vašich možností zasílat do našeho časopisu zprávy o životě Čechů. Vaše působení v Slovanském přehledu mne přivedlo na myšlenku poprosit Vás, abyste sestavil přehled o činnosti ctihodného vydavatele tohoto časopisu dr. Adolfa Černého. Uveřejnění takového článku v "Slavjanskoj kulture"" by bylo jakousi formou poděkování dr.Černému za jeho dlouholetou nezištnou službu slovanské věci... To je důvod, proč se k Vám s takovou prosbou obracím, hluboce vážený Karle Jakovleviči".²¹⁾ Co se týče styků K.Kadlece s F.V. Taranovským, ty se nejenom nepřerušily, ale naopak rozšířily. V r. 1920; kdy žil v emigraci, znovu F.V.Taranovskij připomenul K.Kadlecovi jeho spolupráci s Jaroslavským Demidovským lyceem. 24.3. t.r. mu napsal: "Doufám, že mé jméno Vám připomene naše písemné styky z doby vydávání ""Juridičeskoj bibliografii"" v Jaroslavli, v níž byly publikovány Vaše vědecké eseje o historii vědeckého zpracování českého práva, které jste zde obvykle zasílal na mé jméno".²²⁾

Ve své odpovědi z 21.4.1920 psal K.Kadlec mimo jiné: "Často, vel-

21) LAPNP, I CH 118 100/47.

22) Tamtéž, I CH 122 100/47. Dopis je F.V.Taranovským datován 24.3.1919, jde však o zřejmý překlep, měl být uveden rok 1920. Vyplývá to jednak z obsahu dopisu, jednak i z odpovědi K. Kadlece z 24.IV.1920, v němž se odvolává na "Váš milý dopis z 24.3. tohoto roku..."

mi často vzpomínám na Vás a ostatní ruské vědce, s nimiž jsem měl tu čest být ve spojení - třeba pouze písemném".²³⁾

Je známo, že o něco později F.V. Taranovskij překládal do srbštiny právně historické články K. Kadlece z polské encyklopedie. 10.11.1922 V.V.Taranovský psal: "Srdečně Vám děkuji za laskavé svolení k tomu, abych přeložil Vaši práci ... Všechny Vámi uvedené opravy provedu. Krakovská Akademie věd rovněž vyslovila svůj souhlas k překladu". Již za dva měsíce, v dopise z 18.1.1923, stojí toto: "Postupně (bohužel však vzhledem k nedostatku volného času velmi pomalu) překládám Vaše články z polské encyklopedie. Dělán Vámi uvedené opravy. Škoda, že Vaše články, jsou zaměřeny hlavně na západní Slovanů. Napadlo mne, zda bych neměl sám od sebe napsat doplňující esej, věnovanou jižním Slovanům a Rusům. Co o tom soudíte? Byl bych Vám velmi vděčen za odpověď na tuto otázku a bude-li odpověď pozitivní, za pomoc radou a zasláním seznamu literatury."²⁴⁾

Když byl F.V. Taranovskému překlad vydán, vyjádřil se o něm jiný ruský profesor, M.N. Jasinskij, žijící v Ljublani, v dopise K.Kadlecovi z 27.1.1924, a to takto: "od prof. Taranovského jsem obdržel srbšský překlad Vašich esejů z dějin starého slovanského práva, publikovaných v polské encyklopedii. Tyto eseje (tj. jejich překlady), nepochybně obohatí právněhistorickou literaturu, která je v srbštině málo početná. A.F.V. Taranovskij dobře udělal, že publikoval již svůj překlad těchto esejí: Zjišťuji pouze, že slova uvedená na záměru překladu: "přeložil a doplnil prof. dr. F. Taranovskij", ne zcela odpovídají tomu, co je obsahem přeložené knížky. Tyto "doplňky" jsou místy poměrně nahodilé a poměrně neúplné. Tak např. "v doplňku" na str. 63 dole se v podstatě mluví o tom, co jste vy sám uvedl na str. 21 překladu (o Bulharsku); a to co Taranovskij píše o vzniku chorvatského státu je příliš krátké a neúplné (nic není řečeno o Sávkém Chorvatsku)."²⁵⁾

F.V. Taranovskij i později nejednou vyslovil přání přeložit práce K. Kadlece do srbštiny. 10.1.1925 psal českému vědci, že se velmi zajímá o francouzské vydání Kadlecovy knihy o dějinách státního práva Slovanů a dodává: "Nemohu se jí dočkat. Jak to vypadá? Je možno doufat v brzké vydání knihy?"²⁶⁾ 28.5. téhož roku F.V. Taranovskij opět píše: "Velmi se zajímám o to, kdy již konečně vyjde ve francouzštině Vaše kniha o "Dějninách státního práva Slovanů". Mám v úmyslu přeložit ji

23) LAPNP, I CH 122 100/47.

24) Tamtéž.

25) Tamtéž, I CH 117 100/47.

26) Tamtéž, I CH 122 100/47.

do srbstiny (je již vydavatel) a již předem Vás prosím o svolení. Byl bych Vám velmi vděčen, kdybyste stejné povolení získal i od Vašeho francouzského vydavatele". Konečně 17. března 1926 F. V. Taranovskij znovu píše, že čeká na vydání uvedené knihy.²⁷⁾

K.Kadlec si s mnoha ruskými vědci intenzívně vyměňoval vědeckou literaturu. Již v r. 1898 poslal A.S. Petruševičovi svou známou práci "Rodinný nedíl - čili zádruha v právu slovanském".²⁸⁾ Koncem 19. - začátkem 20.století také sám K. Kadlec již projevoval velký zájem o práci řady ruských vědců. Tak např. 20.11.1900 psal I.V. Lučickému: "Vím, že jste se, hluboce Vážený pane profesore, velmi mnoho zabýval otázkou rodinné obštiny (četl jsem též Váš článek "Pozemelnaja obščina" v ruském encyklopedickém slovníku), a osměluji se poprosit Vás o zapůjčení Vašich prací, které zde nemohu nikde dostat. Byl bych Vám velmi vděčen, kdybych obdržel rovněž dílo Errer - a o rodinné obštině belgické a vůbec některé další spisy francouzské nebo italské, které nemohu najít ani v antikvariátech. Prosil bych Vás též o zaslání Vašeho ruského článku o pyrenejské rodinné obštině, (ve "Otčestvennyh Zapiskach" 1883). Všechny mě zasláné spisy s velikými díky samozřejmě vrátím..... Váš spis "Sbornik materialov dlja istorii obščiny" mám k dispozici."²⁹⁾ I.V. Lučickij rychle na žádost svého mladého českého kolegy reagoval a již 17.12.1900 K.Kadlec děkoval ruskému vědci za zasilku knih, o které jsem Vás prosil", a dodává, že některé z nich "už začal číst", a že posílá I.V. Lučickému svou vlastní práci o zádruze. Z téhož dopisu lze zjistit, že mu K.Kadlec poslal též separát nebo přepsaný text biografie I.V.Lučického, která byla publikována v Ottově slovníku naučném.³⁰⁾ Zapůjčené knihy vrátil K.Kadlec I.V. Lučickému téměř za tři roky - 24. 10.1902 - společně se dvěma svými nevelkými pracemi a tím svazkem Ottova naučného slovníku, v němž je na str. 420 zařazena biografie I.V. Lučického.³¹⁾

O práci jiného ruského vědce - F.F. Zigela - se K.Kadlec zajímal, když byl ještě soukromým docentem University Karlovy. Jak je vidět z dopisu z 26.9.1898 prosil ještě před tímto datem F. Zigela o zaslání jeho prací a některé z nich již znal. V uvedeném dopise píše: "Mám čest vyjádřit Vám svou hlubokou vděčnost za zaslání pěti Vašich brožur. Dvě

27) Tamtéž.

28) Dopis A.S.Petruševiče K.Kadlecovi z 26.10.1898, viz PAPNP, I CH 120 113/47.

29) GPB AN USSR, sign.III. 14.911.

30) Tamtéž, III.14.912.

31) Tamtéž, III.14.913.

32) OR BGL, f.44, "Varšavskij universitět", "Zigel".

z nich již mám. ("Ošerk češského processa" a recenzi Florinského spisu "Pamjatniki zakonodatělnoj dějatelnosti Dušana") z knihovny prof. Čelakovského. Se zvláštním potěšením se chystám přečíst brožuru "Sociologia i panslavizm."

Také v následujících letech se K. Kadlec nepřestal zajímat o práci F.F. Zigela a vyměňoval si s ním literaturu. V červnu 1909 poslal F. Zigel K. Kadlecovi své tištěné přednášky, avšak s poznámkou, že "jelikož byly vydány studenty I. ročníku a na jejich publikování jsem se nijak nepodílel, dopadlo vydání velmi neuspokojivě a poskytuje proto jen zcela slabou představu o tom, co bylo přednášeno. Zejména II. část pojednávající výlučně jen o Slovanech, není nic víc, než naprosto nepřesný konспект přednášek."³³⁾

O trvajícím zájmu K. Kadlece o práci F. Zigela svědčí dopis českého vědce z 19.1.1910, kde je m.j. řečeno: "S netrpělivostí budu čekat na Váš článek o chorvatském právu v ŽMNP".³⁴⁾

Zřejmě na Kadlecovu žádost slibuje mu F. Zigel 6. (19). listopadu 1910 poslat druhé vydání svých přednášek.³⁵⁾

K. Kadlec zase posílal F. Zigelovi své vlastní práce a jinou literaturu. 21.11.1907 připomíná ruský vědec svůj dřívější dopis, v němž už poděkoval českému kolegovi za zašlané články. Také 21. června 1909 Zigel děkuje K. Kadlecovi "za Vaše články, které jsem měl tu čest obdržet." Dvě neděle před tím oznamuje F. Zigel dopisem ze 4.června 1909 K. Kadlecovi, že mu v pořádku došel exemplář důležitého pramene právní historie - Verböczyova Tripartita, který pražský vědec vydal. V témže dopise prosí F. Zigel K. Kadlece, aby mu poradil, kde je možno najít biografické údaje o nedávno zemřelém V. V. Bogišičovi a též seznam jeho prací. "Jakožto předseda právnického oddělení, našeho vědeckého sdružení historie, filologie a práva - píše F. Zigel - chtěl jsem v našem sdružení přednést referát o pracech zemřelého." Za tím účelem se F. Zigel podle svého vyjádření obrátil do rodiště V.V. Bogišiče, do Cavtatu, kde žila sestra zemřelého, ale nedostal odpověď. To ho přimělo požádat o informaci K. Kadlece³⁶⁾.

33) LAPNP, I CH 123 100/47.

34) OR CHL, f.44, "Varšavskij universitět", "Zigel'" (ŽMNP - "Žurnal ministerstva narodnogo prosvěščenija").

35) LAPNP, I CH 123 100/47.

36) Tamtéž. Poznamenejme, že neinformovanost F. Zigela je možno vysvětlit jenom proslulou profesorskou roztřístostí. Aby splnil úkol, který si sám určil, neměl zapotřebí obracet se ani do Prahy, ani do Cavtatu, nýbrž stačilo promluvit si s V.A. Francevem, profesorem téže Varšavské university a členem téhož sdružení historie, filologie a práva. V.A. Francev publikoval totiž v časopise Moskovskije Vedomosti v dubnu 1908, ihned po smrti V.V. Bogišiče, poměrně podrobný nekrolog se seznamem a charakteristikou základních prací. Rukopis nekrologu se nachází v OR CHL, f.40, Budilovič, kart.15.

Vztahy mezi K. Kadlecem a F. Zigelem byly takového rázu, že oba vědci si nejen vzájemně posílali vědeckou literaturu, ale starali se také o to, aby se tato literatura z nějakých nahodilých příčin nezadržovala. Např. 10. ledna 1910 F.F. Zigel zároveň s poděkováním K.Kadlecovi za "seš. I. 10. svazku" Sborníku věd právních a státních "v němž je opublikován rozbor prací o všeslovanském právu", prosí K. Kadlece, aby uvedl do pořádku jeho, F.F. Zigelovy účty, v redakci tohoto sborníku a vyřídil sekretáři Akademie poděkování za zaslání řady knih. Mezi nimi byl exemplář Almanachu České akademie, jeden výtisk ze série Filosofická Biblioteka (ř.I., č.2) aj. Konečně je v témže dopise obsažena prosba o zjištění, proč Královská Česká společnost nauk již dlouho neposlala F. Zigelovi své publikace.³⁷⁾ Ve své odpovědi K.Kadlec podrobně líčí, jak získával informace a dosáhl toho, aby Zigelovi byla posílána všechna potřebná literatura.³⁸⁾ V r. 1912 odeslal K. Kadlec F. Zigelovi český překlad anglických přednášek Zigela a F.F. Zigel potvrdil příjem 10ti exemplářů tohoto překladu, poděkoval překladateli dr. Malému a vydavateli Ottovi za svědomitě vykonanou práci, zvláštní uznání pak vyjádřil samotnému K. Kadlecovi za sestavení bibliografických příloh, které z přednášek udělaly "užitečnou informativní knížku".³⁹⁾ K. Kadlec si vyměňoval vědeckou literaturu také s akademiky F. I.Uspenským, A.A.Šachmatovem, prof. M.N.Jasinským, M.P.Čubinským.⁴⁰⁾

Tak v dopisech F.I. Uspenskému z 10.5. a 19.11.1907 sděloval K. Kadlec, že v pořádku obdržel 11. a 12. svazek "Izvěstijí ruskogo Archeologičeskogo énstituta v Konstantinopole" a vyjadřoval naději, že se mu podaří napsat pro jeden z českých vědeckých časopisů článek o tomto institutu a jeho činnosti, zejména pak o vědeckých pracech F.I. Uspenského z oblasti byzantologie. K.Kadlec prosil ruského akademika o zaslání separátů jakož i jiných prací, jelikož z nich měl pouze to, co vyšlo v ŽMNP. 6.12. téhož roku K. Kadlec dopisem děkuje F.I. Uspenskému za to, že byl zvolen dopisujícím členem Ruského Archeologického Institutu v Konstantinopolu.⁴¹⁾ Zvolen byl na základě návrhu předloženého F.I. Uspenským. V září 1912 psal K. Kadlec dvakrát A.A. Šachmatovovi. 2. září prosil tohoto vynikajícího ruského filologa, aby mu do Pra-

37) LAPNP, I CH 123 100/47.

38) GH, f.44, "Varšavskij universitět", "Zigel".

39) LAPNP, I CH 123 113/47. Dopis F.F. Zigela K.Kadlecovi z 8/25.9.1912.

40) O vztazích K. Kadlece k prvním třem viz níže; co se týče M.P.Čubinského, máme na mysli nevelký dopis zasláný mu K. Kadlecem, datovaný 18/25.12.1908. Dopis se nachází v Ústředním historickém archívu v Leningradě (CGIAL), f.1981, op.1,d.158.

41) AANL, f.116,op.2,j.ch.149 - dopisy K. Kadlece F.Uspenskému z 10.5., 19.11. a 6. 12.1907.

hy poslal jeho práce "Razyskanija o drevnějšich russkich letopisnych svodach" a "K voprosu ob obrazovanii russkich narečij i russkich narodnostěj". Jak sám sděloval, potřeboval K. Kadlec tyto práce k sestavení jedné z hlav souborného čtyřsvazkového díla "The Cambridge Medieval History".

Ještě v tomtéž měsíci (23.zář.) děkoval K. Kadlec A.A. Šachmatovovi za zaslání žádaných knih a článků.⁴²⁾

O stycích K. Kadlece s M.N. Jasinským a F.V. Taranovským bylo již řečeno dost. Dodáme pouze, že dopisy svědčí i o výměně literatury mezi K. Kadlecem a oběma těmito vědci.⁴³⁾

V závěru je namístě zmínit se i o osobních stycích K. Kadlece s ruskými vědci. Počínaje léty 1919 - 1920 měl K. Kadlec nejednu možnost pomáhat jim nejen svými radami, ale i vyřizovat jejich záležitosti v různých českých úřadech. Tak např. bez ohledu na to, že K. Kadlec zcela určitě se osobně naznal s F.V. Taranovským, před jeho emigrací (o tom s určitostí svědčí dopis F.V. Taranovského z 24.3.1920), zapojil se český vědec velmi aktivně do osudu svého ruského kolegy. V uvedeném dopise se F.V. Taranovský obrací na K. Kadlece s takovouto prosbou: "Velmi Vás prosím o laskavé sdělení, zda bych mohl počítat s tím, že získám v Praze profesuru nebo nějaký jiný výdělek, odpovídající mé profesi. Mohl bych přednášet obecné dějiny a filosofii práva nebo srovnávací dějiny práva. Ze speciálních kursů bych mohl přednášet dějiny právní vědy a pochopitelně též dějiny ruského práva." K. Kadlec velmi rychle na tuto prosbu odpověděl a 2krát - 21.4. a 10.5. 1920 - informoval F. V. Taranovského o výsledcích svých jednání. Psal o tom, že předběžně sondoval půdu, jak bude přijat návrh, "aby Vás naše ministerstvo osvěty pozvalo v příštím roce 1920/21 jako hostujícího profesora přednášet obecnou teorii a filosofii práva, event.srovnávací historii práva". Již za 20 dní K. Kadlec znovu sděloval, že "shromáždění profesorů naší fakulty jednomyslně přijalo můj návrh, aby Vás ministerstvo národní osvěty pozvalo jako hostujícího profesora od počátku příštího roku (od podzimu 1920) přednášet na naší fakultě obecnou teorii a filosofii práva, event. srovnávací právní historii."⁴⁴⁾ F.V. Taranovskij nevyužil tohoto pozvání jedině proto, že se mu již dříve naskytla možnost nastoupit práci v Bělehradě.⁴⁵⁾

42) AANL, f.134, op.3, č.620. Dopisy K.Kadlece A.A.Šachmatovovi z 2. a 23.9.1912.

43) Viz LAPNP, I CH 117 100/47. Dopisy M.N. Jasinského K.Kadlecovi z 31.3.1904, 4. 11.1920 a K.Kadlece M.N.Jasinskému z 15.11.1920; tamtéž, I CH 122 100/47 dopisy F.V. Taranovského K.Kadlecovi z 30.10.1922, 17.3.1926.

44) LAPNP, I CH 122 100/47. Dopisy F.V. Taranovského K.Kadlecovi z 24.3.1920 a K. Kadlece F.V. Taranovskému z 21.4. a 10.5.1920.

Pokud se jedná o styky s jiným ruským právním historikem M.N. Jasinským, ty je možné dokonce označit za srdečné. V každém případě se M.N. Jasinskij dělil s pražským vědcem zdaleka ne pouze o své vědecké problémy a plány, ale i o informace vyložené osobního rázu. V dopisech ze 4.10.1922, 24.12.1923 aj. se M.N. Jasinskij svěříje K. Kadlecovi se svými obavami o osud své rodiny a radostně jej informuje o jejím příjezdu do Jugoslávie. 31.3.1921 ruský vědec píše: "Vy byste měl šetřit svými silami; takových lidí a takových vzácných specialistů, jako jste vy, je velmi a velmi zapotřebí a jsou z větší části nenahraditelní, ... jsem velmi dojat Vašší péčí o mne".

V souvislosti s tím je třeba poznamenat, že při udržování spojení s ruskými emigranty sdílel K. Kadlec jejich záporný vztah k mladé sovětské republice. Pobuřovalo jej např. že "političtí činitelé Evropy se nerozpakují vést v Janově rozhovory" se zástupci sovětského Ruska.⁴⁶⁾ S tím pravděpodobně souvisí i skutečnost, že K. Kadlec odmítl přijet na oslavy Ruské Akademie věd u příležitosti 200. letého výročí jejího založení (1725 - 1925). 28. srpna 1925 oznámil K. Kadlec stálému sekretáři Ruské Akademie věd S.Oldenburgovi, že "se nemůže na oslavách účastnit."⁴⁷⁾

Tento přehled informací o stycích K. Kadlece s Ruskem a ruskými vědci si rozhodně nečiní nároky na naprostou úplnost. Zdá se nám však, že i uvedené údaje dokazují, že styky K. Kadlece s Ruskem a Rusy byly plodné, mnohostranné a měly dlouhé trvání. V tomto smyslu jsou pokračováním dobré tradice česko-ruských styků v oblasti vědy a kultury, jejichž počátek se datuje již od první čtvrtiny XIX. století.

Přeložil dr. K. Malý st.

45) Tamtéž. Dopis F.V. Taranovského K.Kadlecovi 3.6.1920.

46) LAPNP, I CH 117 113/47. Dopis K.Kadlece M.N. Jasinskému z 17.4.1922.

47) AANL, f.12, op.1, č.13, 1.40.

Связи проф. К. Кадлеца с русскими историками права были многосторонними, плодотворными и продолжительными. Проф. Кадлец внимательно следил за развитием науки истории права в России, обменивался с русскими учеными научной литературой, рецензировал их работы и т. д. И наоборот, ряд его работ по истории славянского права был переведен на русский и другие славянские языки. Некоторые русские журналы ("юридическая библиография", "Славянская культура") обратились к проф. Кадлецу, как к выдающемуся специалисту, с просьбой о постоянном сотрудничестве. В 1907 г. проф. Кадлец был избран членом-корреспондентом Русского Археологического института в Константинополе, а в 1925 г. — членом-корреспондентом Российской Академии наук в Москве.

Чрезвычайно интересным и интенсивным было научное сотрудничество с известным русским ученым Ф. Ф. Зигелем. Из их переписки вытекает, что между ними было полное согласие по основным методологическим вопросам изучения истории государства и права. Проф. Кадлец состоял в дружеских отношениях с проф. М. Н. Якимским, который во время своей эмиграции в Югославии готовил курс истории права южных славян и попросил у проф. Кадлеца, как признанного специалиста, совета по вопросам периодизации и систематики этого курса. Другому русскому профессору Ф. В. Тарановскому, который позже поселился в Белграде, проф. Кадлец старался оказать содействие и добиться его приглашения на юридический факультет Карловс Университета для чтения цикла лекций по общей теории и философии права или сравнительной истории права.